

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОСВІТИ

УДК 378.091(477.82)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.2.33>

П. М. БОЙЧУК

*кандидат педагогічних наук, доцент,
заслужений працівник освіти України, ректор,
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: pbojchuk@lpc.ukr.education
<http://orcid.org/0000-0003-486-980X>*

О. Л. ФАСТ

*кандидат педагогічних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці,
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: ofast@lpc.ukr.education
<http://orcid.org/0000-0001-7216-0044>*

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ»: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ АСПЕКТИ

У статті на основі аналізу вітчизняного та зарубіжного науково-педагогічного дискурсу здійснено контент-аналіз поняття «управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації». Актуальність порушеної проблеми зумовлена необхідністю оновлення змісту вищої освіти відповідно до найновіших національних та світових здобутків, забезпечення якості підготовки докторів філософії, перетворення аспірантури на ключову форму виховання наукової еліти, кадрів вищої наукової кваліфікації.

Мета дослідження передбачала аналіз міждисциплінарного наукового дискурсу та систематизацію понятійного апарату проблеми управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації – майбутніх докторів філософії. З урахуванням принципів формування поняттєво-термінологічного апарату (історизму, системності, інтегративності, повноти та цілісності, контекстності, автономності, надпредметної спрямованості, узгодженості) класифіковано базові та похідні поняття дослідження.

У ході дослідження було враховано, що контент-аналіз як дослідницький інструментарій застосовують для поглиблення розуміння понять, уточнення змісту вживаних термінів.

З'ясовано, що у педагогічному науковому дискурсі потрактування поняття «якість» вибудовується через конкретизацію його властивостей у низці видових понять, а саме: якість освіти, якість навчання, якість підготовки, якість освітніх послуг, якість освітньої діяльності.

Проведений аналіз сутнісних категорійних ознак базових понять дослідження дає підстави для таких висновків: управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації набуває ефективності, якщо здійснюється відповідно до принципів і функцій управління нелінійними системами на основі маркетингових досліджень ринків праці та освітніх послуг, кваліфікаційного виміру розвитку особистості, педагогічного моніторингу на всіх етапах ступеневої підготовки у закладі вищої освіти та кваліфікаційно-компетентнісному підході до відбору вступників до аспірантури/докторської школи; підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в умовах ступеневої організації вищої освіти набуває ефективності, якщо оцінюється і вимірюється за критеріями: «якість підготовки (як процесу)», «якість підготовки (як результату)», «управління якістю підготовки».

Ключові слова: якість освіти, професійна підготовка, доктор філософії, науково-педагогічні кадри вищої кваліфікації, контент-аналіз, поняттєво-термінологічний апарат.

Постановка проблеми. Імплементація (2014 р.) передбачає запровадження триступеневої системи підготовки фахівців з вищою

освітою (бакалавр – магістр – доктор філософії (PhD)). У зв'язку із цим назріла проблема оновлення змісту вищої освіти відповідно до найновіших національних та світових здобутків, забезпечення якості підготовки докторів філософії, перетворення аспірантури на ключову форму виховання наукової еліти, кадрів вищої наукової кваліфікації.

У цьому контексті особливої ваги набувають управлінські аспекти підготовки докторів філософії на основі маркетингового та стейкхолдерського підходів, що дасть можливість освіті 6-го рівня за Міжнародною стандартною класифікацією освіти ефективно конкурувати з розвиненими державами світу.

Якість вищої освіти є ключовою категорією Болонського процесу. Стратегічні напрацювання країн-членів Європейської Ради з питань докторської освіти (The Council for Doctoral Education (CDE)) відображено у Зальцбурзьких Директивах (Salzburg Principles)¹ – документі, що визначає кваліфікаційні рамки докторської підготовки відповідно до Болонської декларації, шляхи імплементації дослідницьких компонентів в освітні інституції, регламентує створення навчальних центрів для підготовки докторів філософії у закладах вищої освіти.

Ефективне реформування системи вітчизняної вищої освіти, зокрема у частині підготовки докторів філософії, потребує розв'язання протиріччя між необхідністю гарантованої якості освітніх послуг, які надає ЗВО із підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, і недосконалістю технологій управління якістю вищої освіти на третьому (докторському) рівні.

Мета статті – на основі аналізу міждисциплінарного наукового дискурсу систематизувати понятійний апарат проблеми управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації – майбутніх докторів філософії. З урахуванням принципів формування поняттєво-термінологічного апарату, а саме: історизму, системності, інтегративності, повноти та цілісності, контекстності, автономності, надпредметної спрямованості,

узгодженості, слід класифікувати базові та похідні поняття дослідження; здійснити контент-аналіз поняття «управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації».

У ході дослідження було враховано, що контент-аналіз як дослідницький інструментарій застосовують для поглиблення розуміння понять, уточнення змісту вживаних термінів. Контент-аналіз передбачає «поетапну процедуру дослідження визначеної категорії (поняття, педагогічного явища) у системі психолого-педагогічних наук [Дубасенюк 2010].

Аналіз попередніх досліджень. Широкий міждисциплінарний діапазон проблем управління якістю вищої освіти та підготовки науково-педагогічних кадрів зумовив потребу в аналізі наукового доробку теоретиків наукового менеджменту, освітнього менеджменту.

Проекти глобального лідерства, сталого розвитку, утвердження суспільства знань актуалізували дослідження проблеми професійної підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, зокрема у таких аспектах, як: компаративний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду докторської підготовки (О. Поживілова, (2006 р.), Ж. Таланова, (2011 р.), Г. Чорнойван (2011 р.), І. Регейло (2014 р.)); тенденції державного регулювання підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів (Л. Лисенко, 2010 р.). Фундаментальне значення для методологічного осмислення проблеми мають публікації провідних науковців України – С. Гончаренка, В. Лугового, Н. Ничкало, О. Слюсаренко, Ж. Таланової, у яких обґрунтована унікальна роль нової генерації молодих дослідників в умовах глобальної змагальної взаємодії, акцентовано увагу на якості та конкурентоспроможності вищої освіти, досвіді світових лідерів вищої школи із найпотужнішим університетським потенціалом.

Результати та дискусії. Із наукових позицій філософії поняття «якість» розглядається як системно-соціальний феномен, спрямований на забезпечення вимог і потреб споживача у теперішньому та майбутньому часі [Кремень 2015].

Довідкові джерела подають академічні тлумачення досліджуваного поняття з погляду його міждисциплінарної сутності. Зокрема,

¹ European University Association. Salzburg II Recommendations. European Universities' Achievements since 2005 in Implementing the Salzburg Principles. Brussels. 2010. URL: http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/Salzburg_II_Recommendations.sflb.ashx

у Великому тлумачному словнику сучасної української мови знаходимо таку дефініцію: *якість* – це внутрішня визначеність предмета, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших; ступінь вартісності, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням; та чи інша характерна ознака, властивість, риса кого-, чого-небудь; сукупність характеристик продукції або послуг щодо її здатності задовольнити встановлені та передбачені норми [Великий тлумачний словник української мови 2005].

В Енциклопедичному словнику пропонується тлумачення якості як філософської категорії, що виражає істотну визначеність об'єкта, завдяки якій він є саме цим, а не іншим. *Якість* – це характеристика об'єктів, визначається у сукупності їхніх властивостей [Енциклопедичний словник].

У категорійній системі економічної науки під *якістю* традиційно розуміється сукупність властивостей та характеристик продукції або послуг, детермінованих відповідністю певним параметрам та ступенем задоволення очікувань та потреб споживача, клієнта (В. Приходько).

Орієнтованість на результат, ефект і вартість є ключовими у визначенні Б. Кліма: «*якість* – це властивість, добротність, особливість, риса, сутність вартості, характерна ознака придатності окремих предметів, явищ і речей, людей, що відрізняють їх від інших» [Камінецький, Клим 2010].

У педагогічному науковому дискурсі потрактування поняття «*якість*» вибудовується через конкретизацію його властивостей у низці видових понять, а саме: «*якість освіти*», «*якість навчання*», «*якість підготовки*», «*якість освітніх послуг*», «*якість освітньої діяльності*».

Якість, як зазначає В. Луговий, – це системна методологічна категорія, яка відображає ступінь відповідності результату поставленій меті [Луговий 1994].

Відома українська вчена А. Харківська розглядає поняття якості у взаємозв'язку з поняттям «*ефективність*», які, на думку дослідниці, виступають параметрами для оцінювання суспільно-економічної ваги освітньої сфери. Наголошується, що, на відміну від ефективності як переважно економічної та управлінської категорії, поняття «*якість*» в освітніх контекстах поряд

із економічними включає у себе і соціальні, культурні, пізнавальні аспекти [Харківська 2016].

Аналіз науково-педагогічних джерел засвідчує, що *якість освіти* як педагогічна категорія позиціонується двоаспектно – як процес і як результат. У дисертаційних дослідженнях Б. Жебровського (2003), В. Стельмашенко (2001) чи не вперше у вітчизняному науково-педагогічному дискурсі з часів відродження Української Незалежності подано тлумачення досліджуваних понять. Під *якістю освіти* як процесуального поняття розуміється такий стан (рівень) її організації, що задовольняє потреби людини, а також відповідає інтересам суспільства і держави. *Якість освіти* як результат віддзеркалює результати діяльності закладу освіти та відповідність рівня підготовки здобувачів вимогам діючих освітніх програм. Згідно з такою логікою, підсумовує Б. Жебровський, такий феномен охоплює всі напрями діяльності закладу освіти: результати навчально-виховної діяльності здобувачів, рівень професійної підготовки педагогічного колективу, здатність адміністрації закладу освіти забезпечувати відповідні умови для його функціонування та розвитку [Жебровський 2003].

Наголошуючи на динамічності досліджуваного поняття, Б. Жебровський дефініцію поняття «*якість освіти*» обґрунтовує як «таке динамічне та інтегративне утворення, сукупні властивості якого здатні задовольняти споживачів, їх постійно зростаючі вимоги і потреби» [Жебровський 2003 : 13]. Структурними компонентами «*якості освіти*» визначено: задоволеність суб'єктів освіти результатами навчально-виховного процесу, *якість освітніх програм*, високий рівень кваліфікації науково-педагогічних кадрів, включеність навчального закладу до інноваційної діяльності, сучасні матеріально-технічні ресурси, утвердження державно-громадського характеру управління.

У дослідженні І. Селезньової «*якість вищої освіти*» конкретизується через тріаду понять: процес – результат – система. Авторка обґрунтовує позицію, згідно з якою «*якість вищої освіти* в широкому розумінні – це збалансоване співвідношення вищої освіти (як результату, процесу, основи нової системи) з різноманітними потребами, цілями, вимогами, нормами (стандартами); системна сукупність ієрархічно

організованих соціально значущих істотних властивостей (характеристик, параметрів) вищої освіти (як результату, як процесу, як освітньої системи)» [Селезньова 2001].

В останнє десятиліття методологія педагогічної науки зазнала значних трансформацій. М. Дмитриченко та О. Язвінська відзначають, що, «якщо раніше вважалось, що освіта – це міра передачі знань, то нова концепція XXI століття звучить інакше: «Освіта – це конструкція, що складається зі сталих інтеграційних процесів, які базуються на індивідуальних потребах та можливостях» [Дмитриченко, Язвінська 2012].

У вітчизняному законодавстві під *якістю вищої освіти*² розуміють відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [Закон України «Про вищу освіту» 2014].

Тезаурус «Методичних рекомендацій щодо побудови інституційної структури внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у закладах вищої освіти» включає поняття, які визначають структурований і системний підхід до забезпечення якості вищої освіти, такі як:

– система якості вищої освіти³ – сукупність організаційної структури, відповідальності, процедур, процесів та ресурсів, що застосовуються на інституційному (внутрішньому), національному і міжнародному (зовнішньому) рівнях і забезпечують загальне управління якістю вищої освіти;

– система моніторингу якості вищої освіти⁴ – інформаційно-аналітична система,

що постійно оновлюється на основі безперервного (циклічного) відстеження рівня відповідності якості вищої освіти та освітньої діяльності ЗВО стандартам і потребам усіх зацікавлених сторін за виділеними критеріями і показниками й орієнтована на вироблення рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо коригування небажаних диспропорцій і досягнення заданих параметрів якості.

У «Національному освітньому глосарії: вища освіта»⁵ (2014) розмежовано тлумачення понять «якість освіти» та «якість освітньої діяльності».

Якість вищої освіти (Quality in Higher Education) дефініційовано як рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти.

Якість освітньої діяльності (Quality in education activities) полягає у рівні організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі/закладі вищої освіти, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

Отже, правомірно резюмувати, що поняття «якість вищої освіти» тлумачиться на таких рівнях розуміння, як: широке соціальне (суспільне значення вищої освіти), широке педагогічне (забезпечення якості вищої освіти на державному рівні) та вузьке педагогічне (якість вищої освіти у конкретному закладі освіти), що підкреслює його багатовимірність. Власне, вузьке педагогічне значення втілюється у спорідненому понятті «якість освітньої діяльності».

У закладах вищої освіти освітня діяльність є процесуальною категорією у системі професійної підготовки фахівців за галузями знань та спеціальностями на відповідних ступенях вищої освіти. Отже, розуміння сутнісних характеристик поняття «якість вищої освіти» дозволить проаналізувати категорійні ознаки поняття «якість професійної підготовки»

² Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

³ Методичні рекомендації щодо побудови інституційної структури внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у закладах вищої освіти (проект). URL: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/international/QUAERE/metod-recom_QUAERE.pdf (дата звернення: 01.11.2021).

⁴ ДСТУ ISO 9001:2009. Система управління якістю. Вимоги. Національний стандарт України (чинний від 2009-09-01). URL: http://www.gereho.dp.ua/index/info_dstu_iso_9001-2009.html. (дата звернення: 02.11.2021).

⁵ Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. Авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова; За ред. В.Г. Кременя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.

у контексті підготовки майбутніх докторів філософії (науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації).

Зазначимо, що досліджуване поняття стало предметом вивчення у низці праць, присвячених професіоналізації майбутніх фахівців різноманітних галузей.

Наприклад, якість професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури у закладах вищої освіти О. Отравенко тлумачить як «відповідність рівня підготовки професійним вимогам, що висувуються до нього як до творчого, конкурентоспроможного фахівця, який відповідає вимогам суспільства, ринку праці, роботодавців та виявляє високі результати у науковій, навчальній і спортивній діяльності та здатність до професійного саморозвитку і самовдосконалення» [Отравенко 2019 : 225].

У дослідженні М. Ісаєва поняття «якість підготовки майбутнього фахівця» визначено як об'єктивно існуючу сукупність властивостей і компетентностей випускника, які визначають його як фахівця певної професії, відрізняє його від інших фахівців та значною мірою забезпечує його успішну професійну діяльність у конкурентному світі; ступінь відповідності рівня підготовки професійним вимогам, що висувуються до нього як до майбутнього фахівця; результативність діяльності конкретного закладу вищої освіти; відповідність професійної орієнтації фахівця і його компетентностей певним стандартам [Ісаєв 2019].

А. Кравченя розглядає поняття «якість професійної підготовки майбутніх учителів інформатики» як бажаний результат освітнього процесу, який характеризується взаємозв'язком і взаємодією між специфічними компонентами структури професійної підготовки (теоретико-методичним, техніко-технологічним, професійно-педагогічним, науково-дослідницьким) та відповідає міжнародним (ISO 9001:2015) і державним (ДСТУ ISO 9001:2015) стандартам [Кравченя 2016].

Отже, із наведених вище визначень прослідковуємо такі категорійні ознаки поняття «якість підготовки (професійної)», як: відповідність державним стандартам та вимогам динамічно мінливого ринку праці; забезпечення конкурентоздатності випускників; орієнтація на запити

і оцінки стейкхолдерів, зокрема роботодавців; компетентнісний підхід.

Відповідно до Класифікатора професій посади науково-педагогічних працівників, які обіймають доктори філософії, віднесені до Розділу 2 «Професіонали», який містить професії, що передбачають високий рівень знань у відповідних галузях; вміння застосовувати певні концепції, теорії та методи для розв'язання певних проблем; наявність повної вищої освіти, наукового ступеня, вченого звання [Класифікатор професій 2010].

Потрібно відзначити також, що згадані автори у дослідженнях розглядають підготовку майбутніх фахівців в умовах закладу вищої освіти не лише як процесуальну категорію, але й з позицій системного підходу.

Під *педагогічною системою* прийнято розуміти цілісну упорядковану сукупність взаємопов'язаних структурних і функціональних компонентів, підпорядкованих цілям освіти на всіх вікових етапах людини впродовж життя [Єльнікова 2009].

Зважаючи на це, коли розглядаємо підготовку науково-педагогічних кадрів, зокрема майбутніх докторів філософії, як педагогічну систему, то повинні врахувати, що одним із елементів, функцій організованих систем є *управління*, що забезпечує збереження їх певної структури, підтримку діяльності, реалізацію їх програм і мети [Єльнікова 2009].

Потракткування сутності поняття «управління», зокрема в освіті, віддавна не є дискусійним і наділене усталеним змістом як галузь соціального управління. Наведемо, як приклад, визначення Г. Єльнікової: управління освітою – цілеспрямований вплив суб'єктів управління різних рівнів (державного, регіонального, місцевого) на всі ланки освіти з метою гармонійного розвитку майбутніх поколінь, життєдіяльність яких забезпечує збереження і подальший розвиток соціального організму та культури суспільства [Єльнікова 2009].

Проведений аналіз сутності базових понять дослідження уможливив тлумачення ключової категорії – управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Результати аналізу поняття «управління якістю підготовки» подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Контент-аналіз поняття «управління якістю підготовки»

Автор, джерело	Сутність поняття	Категорія суб'єктів підготовки	Категорійні ознаки поняття
Г. Єльнікова [Єльнікова 2009]	ґрунтується на контролі за дотриманням державних вимог до рівня навчання й забезпечується зовнішніми (щодо вищого навчального закладу) процедурами ліцензування освітньо-професійних програм, атестації та акредитації вищих навчальних закладів	Усі категорії	Контроль Державні вимоги Акредитація Ліцензування
І. Соколова [Соколова 2008]	цілеспрямована система стратегічних і оперативних дій суб'єктів управління, спрямованих на забезпечення якості шляхом застосування міждисциплінарних освітніх програм у форматі споріднених предметних полів спеціальностей філологічного профілю для задоволення потреб, очікувань і вимог споживачів освітніх послуг – студентів, викладачів, потенційних роботодавців, абітурієнтів, батьків; як діяльність суб'єктів управління факультетом щодо забезпечення сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя-філолога	Майбутні учителі-філологи	Система Стратегічні, оперативні дії Освітні програми Задоволення потреб споживачів Професійна компетентність
М. Іродів [Іродів 2003]	постійний, планомірний, цілеспрямований процес впливу на всіх рівнях на фактори та умови, які забезпечують формування майбутнього фахівця оптимальної якості і повноцінне використання його знань, умінь і навичок		Процес (постійний, планомірний, цілеспрямований) Вплив Оптимальна якість
М. Россоха [Россоха 2015]	складне і багатокомпонентне утворення, що поєднує у собі систему ключових процесів, які характеризуються конкретними результатами, що спрямовані на досягнення головної мети процесу професійної підготовки і мають ознаки самостійних об'єктів управління	Майбутні менеджери сфери освіти	Утворення Результати Мета професійної підготовки
А. Кравченя [Кравченя 2016]	цілеспрямований процес, направлений на досягнення бажаного результату професійної підготовки майбутніх учителів інформатики (урахування вимог рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти та національної рамки кваліфікацій України) через здійснення аналізу, планування, організації, прийняття управлінського рішення, використання системи критеріїв оцінки ефективності управлінської діяльності, моніторингу та контролю тощо	Майбутні учителі інформатики	Цілеспрямований процес Бажаний результат Рамка кваліфікацій ЄПВО НРК Прийняття управлінського рішення
В. Вікторов [Вікторов 2006]	спрямований процес, що, з одного боку, має забезпечувати якість внутрішніх параметрів процесу і результату навчання учнів і студентів, задоволення їхніх освітніх потреб і сподівань щодо здобуття належної компетентності і життєво значущих рис особистості, а з іншого – бути спрямованим на поліпшення використання ресурсів у забезпеченні якості освіти та підвищення ефективності функціонування системи освіти загалом, тобто на її зовнішні параметри як соціальної системи	Усі категорії суб'єктів	Задоволення потреб здобувачів освіти Особистісний розвиток Ефективність освітньої системи
К. Крутій [Крутій 2006]	освоєння інновацій розвивального характеру, побудова особистісно орієнтованої системи навчання, використання активних технологій навчання з метою стимулювання особистісного розвитку кожного студента	Майбутні вихователі закладів дошкільної освіти	Інноваційність Особистісний розвиток

Висновки. Проведений аналіз сутнісних категорійних ознак базових понять дослідження дає підстави для таких висновків:

1. Управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації набуває ефективності, якщо здійснюється відповідно до принципів і функцій управління нелінійними системами на основі маркетингових досліджень ринків праці та освітніх послуг, кваліфікаційного виміру розвитку особистості (В. Луговий), педагогічного моніторингу на всіх етапах

ступеневої підготовки у закладі вищої освіти та кваліфікаційно-компетентнісного підходу до відбору вступників до аспірантури/докторської школи.

2. Підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в умовах ступеневої організації вищої освіти набуває ефективності, якщо оцінюється і вимірюється за критеріями: «якість підготовки (як процесу)», «якість підготовки (як результату)», «управління якістю підготовки».

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : колективна монографія / за заг. ред. Г.В. Сльникової. Чернівці : Технодрук, 2009. 572 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Вікторов В.Г. Проблеми управління якістю освіти (соціально-філософський аналіз). 2006. URL: http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_52/Viktorov.htm.
4. Дмитриченко М.Ф., Язвінська О.М. Концептуальні засади управління якістю вищої освіти в контексті фундаменталізації професійної підготовки у вищих навчальних закладах України. *Вісник НТУ*. Київ : НТУ. 2012. Вип. 26. С. 24–30.
5. Дубасенок О.А. Метод контент-аналізу у системі психолого-педагогічних досліджень. *Методологія наукової діяльності : навчальний посібник* / за ред. Д.В. Чернілевського. Вінниця : АМСКП, 2010. С. 200–221.
6. Жебровський Б.М. Формування професійної готовності директора школи до управління якістю освіти : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Інститут педагогіки і психології професійної освіти Академії педагогічних наук України, Київ, 2003. 24 с.
7. Иродов М.И., Разумов С.И. Создание системы управления качеством подготовки специалистов в вузе. *Университетское управление: практика и анализ*. 2003. № 2 (25). С. 90–95.
8. Ісаєв М.А. Понятійні засади управління якістю підготовки майбутніх фахівців у сучасній педагогічній науці. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. 4. С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2019_4_4.
9. Камінецький Я.Г. Управління якісною підготовкою фахівців у професійно-технічних навчальних закладах на основі маркетингу ринку праці та освітнього моніторингу в умовах регіоналізації : монографія / Камінецький Я.Г., Вачевський М.В., Клим Б.І. та ін. Львів : Сполом, 2010. С. 103.
10. Класифікатор професій ДК 003:2010 : наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> (дата звернення: 20.11.2021).
11. Кравченя А. Теоретичні основи управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : збірник наукових праць. Харків : УПА, 2016. Вип. 5051. С. 147–153.
12. Кремень В.Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 8–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2015_1_4.
13. Крутий К.Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі : монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2006. 172 с.
14. Луговий В.І. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку. Київ : МАУП, 1994. С. 5.
15. Отравенко О.В. Інноваційні методи навчання як основа якісної професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. *Open educational e-environment of modern University. Special edition*. 2019. С. 222–230.
16. Россоха М.Ю. Управління процесом професійної підготовки майбутніх менеджерів сфери освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2015. 200 с.
17. Селезнева Н.А. Оценка качества профессионального образования Москва : Изд-во «Профи-К», 2001. С. 81.
18. Соколова І.В. Теоретичні та методичні основи професійної підготовки майбутнього вчителя за двома спеціальностями на філологічних факультетах вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ, 2008. 44 с.
19. Стельмашенко В.П. Організаційно-педагогічні засади управління якістю підготовки фахівців у коледжах України : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Інститут педагогіки АПН України, Київ, 2001. 20 с.

20. Харківська А.А. Моніторинг якості освіти у вищих навчальних закладах: світовий досвід. *Теорія і методика професійної освіти*. Ін-т профес.-техн. освіти НАПН України. 2016. Вип. 9. URL: <http://tmpe.profua.info/index.php/editions> (дата звернення: 24.10.2021).
21. Якість: vseslova. Сайт. Енциклопедичний словник. URL: <http://vseslova.com.ua/word/Якість45688u> (дата звернення: 07.10.2021).

REFERENCES

1. Yelnikova, G.V. (2009). *Adaptive management: essence, characteristics, monitoring systems*: collective monograph. Chernivtsi: Technodruk. 572 p.
2. Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language / ed. and heads. ed. V.T. Busel. Kyiv; Irpen: "Perun", 2005. 1728 p.
3. Viktorov, V.G. Problems of quality management of education (socio-philosophical analysis). 2006. Retrieved from: [http://www.filosof.com.ua/Jornel/M 52/Viktorov.htm/](http://www.filosof.com.ua/Jornel/M%20Viktorov.htm/).
4. Dmytrychenko, M.F, Yazvinska O.M. (2012). Conceptual principles of quality management in higher education in the context of the fundamentalization of vocational training in higher educational institutions of Ukraine. *Bulletin of NTU*. Kyiv: NTU. Vol. 26. Pp. 24–30.
5. Dubasenyuk, O.A. (2010). Method of content analysis in the system of psychological and pedagogical research. *Methodology of scientific activity: textbook*. Vinnytsia: AMSKP. P. 200–221.
6. Zhebrovsky, B.M. (2003). *Formation of professional readiness of the school principal for education quality management*: dissertation abstract: 13.00.04. Institute of Pedagogy and Psychology of Vocational Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv. 24 p.
7. Herodov, M.I, Razumov, S.I. (2003). Creating a quality management system for training specialists in higher education. *University management: practice and analysis*. No. 2 (25). Pp. 90–95.
8. Isayev, M.A. (2019). Conceptual principles of quality management training of future professionals in modern pedagogical science. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University "Chernihiv Collegium"*. Series: Pedagogical sciences. 2019. Vol. 4. Pp. 8–12. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2019_4_4.
9. Kaminetsky, Y.G., Klim, B.I. (2010). Management of quality training of specialists in vocational schools on the basis of labor market marketing and educational monitoring in terms of regionalization: a monograph. Lviv: Spolom. P. 103.
10. Classifier of professions DK 003: 2010: order of Derzhspozhyvstandart of Ukraine dated 28.07.2010 No. 327. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> (Last accessed: 20.11.2021).
11. Kravchenya, A. (2016). Theoretical foundations of quality management training of future teachers of computer science. *Problems of engineering and pedagogical education: coll. Science*. Kharkiv: Avenue: UIPA. Issue. 5051. Pp. 147–153.
12. Kremen, V.G. (2015). Problems of quality of Ukrainian education in the context of modern civilization changes. *Ukrainian pedagogical journal*. Vol. 1. Pp. 8–15. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2015_1_4
13. Krutiy, K.L. (2006). *Monitoring as a modern tool for managing the quality of education in preschool education*: Monograph. Zaporizhzhya: LLC "LIPS" LTD. 172 p.
14. Luhovyi, V.I. (1994). Pedagogical education in Ukraine: structure, functioning, development trends. Kyiv : MAUP. P. 5.
15. Otravenko, O.V. (2019). Innovative teaching methods as a basis for quality training of future physical education teachers. *Open educational e-environment of modern University*. Pp. 222–230.
16. Rossokha, M.Yu. (2015). *Management of the process of professional training of future managers in the field of education*: dissertation. ... cand. ped. science: 13.00.06. Cherkasy National Bohdan Khmelnytsky University. Cherkasy. 200 p.
17. Selezneva, N.A. (2001). Assessment of the quality of vocational education. Moscow: Profi-K Publishing House. P. 81.
18. Sokolova, I.V. (2008). *Theoretical and methodological foundations of professional training of future teachers in two specialties at the philological faculties of higher educational institutions*: dissertation abstract: 13.00.04. Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Inst. education and adult education. Kyiv. 44 p.
19. Stelmashenko, V.P. (2001). *Organizational and pedagogical principles of quality management training in colleges of Ukraine*: dissertation abstract: 13.00.01. Institute of Pedagogy of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv. 20 p.
20. Kharkivska, A.A. (2016). Monitoring the quality of education in higher education: world experience. *Theory and methods of vocational education*. Inst. of Prof. Tech. Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Vol. 9. Retrieved from: <http://tmpe.profua.info/index.php/editions> (Last accessed: 24.10.2021).
21. Quality: vseslova [Site. Encyclopedic Dictionary]. Retrieved from: <http://vseslova.com.ua/word/Quality45688u> (Last accessed: 07.10.2021).

P. M. BOYCHUK

*Candidate of Pedagogy, Associate Professor, Rector,
Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College”
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: pbojchuk@lpc.ukr.education
<http://orcid.org/0000-0003-486-980X>*

O. L. FAST

*Candidate of Pedagogy, Associate Professor,
Vice-Rector for Research, Teaching and International Relations,
Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College”
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: ofast@lpc.ukr.education
<http://orcid.org/0000-0001-7216-0044>*

**CONTENT-ANALYSIS OF THE CONCEPT “QUALITY MANAGEMENT OF SCIENTIFIC
AND PEDAGOGICAL PERSONNEL OF HIGHER QUALIFICATION TRAINING”:
INTERDISCIPLINARY ASPECTS**

The article is based on the analysis of domestic and foreign scientific and pedagogical discourse, content analysis of the concept of “quality management training of scientific and pedagogical personnel of the highest qualification”. The urgency of the problem is due to the need to update the content of higher education in accordance with the latest national and world achievements, ensuring the quality of training of doctors of philosophy, transforming graduate school into a key forum for educating scientific elite, highly qualified personnel.

The purpose of the study was to analyze the interdisciplinary scientific discourse and systematization of the conceptual apparatus of the problem of quality management training of scientific and pedagogical staff of the highest qualification – future doctors of philosophy. Taking into account the principles of formation of the conceptual and terminological apparatus (historicism, systematics, integrativity, completeness and integrity, contextuality, autonomy, supra-subject orientation, coherence) the basic and derivative concepts of research are classified.

In the course of the research it was taken into account that content analysis as a research tool is used to deepen the understanding of concepts, to clarify the meaning of the terms used.

It was found that in the pedagogical scientific discourse the interpretation of the concept of “quality” is built through the specification of its properties in a number of specific concepts, namely: quality of education, quality of education, quality of training, quality of educational services, quality of educational activities.

The analysis of the essential categorical features of the basic concepts of the study gives grounds for the following conclusions: quality management training of highly qualified scientific and pedagogical staff becomes effective if carried out in accordance with the principles and functions of nonlinear systems management, pedagogical monitoring at all stages of degree training in a higher education institution and qualification-competence approach to the selection of entrants to graduate school / doctoral school; training of scientific and pedagogical staff of higher qualification in the conditions of degree organization of higher education becomes effective if it is evaluated and measured by criteria: “quality of training (as a process)”, “quality of training (as a result)”, “management of training quality”.

Key words: quality of education, professional training, doctor of philosophy, scientific and pedagogical staff of the highest qualification, content analysis, conceptual and terminological apparatus.